

MAKTAB PSIXOLOGI FAOLIYATIDA OTA-ONA BILAN HAMKORLIKNING SAMARALI YO‘LLARI

Otajonova Sadoqat Xamdamovna

Xorazm viloyati Shovot tumani 47-maktabi psixologi

Jumaniyozova Nafisa Soporboyevna

Xorazm viloyati Shovot tumani 5-maktabi psixologi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktab psixologi faoliyatida ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etishning samarali yo‘llari, uning psixologik va pedagogik ahamiyati yoritilgan. O‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishi, emotsional barqarorligi va xulq-atvorini shakllantirishda oila va maktab hamkorligining o‘rni tahlil qilingan. Shuningdek, ota-onalar bilan ishlashning zamonaviy usullari, jumladan psixologik maslahatlar, treninglar, suhbatlar va profilaktik tadbirlarning samaradorligi ko‘rib chiqilgan. Maqolada maktab psixologi va ota-onalar o‘rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash orqali o‘quvchilarning muammolarini erta aniqlash va ularni bartaraf etish imkoniyatlari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: maktab psixologi, ota-onalar, hamkorlik, psixologik maslahat, o‘quvchilar, emotsional rivojlanish, xulq-atvor, psixologik muhit, profilaktika, trening, oilaviy tarbiya, maktab va oila hamkorligi.

Kirish

Bugungi kunda ta‘lim tizimida o‘quvchilarning nafaqat bilim olishi, balki ularning psixologik rivojlanishi, shaxs sifatida shakllanishi va ijtimoiy moslashuvi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bu jarayonda maktab psixologi faoliyati hamda ota-onalar bilan hamkorlik alohida o‘rin tutadi. Chunki o‘quvchining psixologik holati, xulq-atvori va emotsional barqarorligi ko‘p jihatdan oila va maktab muhitining uyg‘unligiga bog‘liqdir.

Oila — bola shaxsining ilk shakllanish bosqichi bo‘lib, unda tarbiya, qadriyatlar va ijtimoiy xulq-atvor asoslari shakllanadi. Maktab esa ushbu jarayonni davom ettirib, o‘quvchining bilim, ko‘nikma va ijtimoiy tajribasini rivojlantiradi. Shu sababli oila va maktab o‘rtasidagi hamkorlik uzviy va samarali bo‘lishi zarur.

Maktab psixologi ota-onalar bilan hamkorlikda ishlash orqali o‘quvchilarning psixologik holatini chuqurroq o‘rganadi, ularning muammolarini erta aniqlaydi va tegishli psixologik yordam ko‘rsatadi. Ota-onalar esa farzandining maktabdagi holati, qiziqishlari va xulqidagi o‘zgarishlar haqida muntazam ma‘lumotga ega bo‘lib boradilar. Afsuski, ayrim hollarda maktab va ota-onalar o‘rtasidagi yetarli hamkorlik yo‘qligi o‘quvchilarda tushunmovchiliklar, emotsional muammolar va xulq-atvordagi

salbiy o'zgarishlarning kuchayishiga olib kelishi mumkin. Shu bois samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, maktab psixologi faoliyatida ota-onalar bilan hamkorlikni samarali tashkil etish o'quvchilarning sog'lom psixologik rivojlanishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Mazkur maqolada ushbu hamkorlikning mazmuni, shakllari va samarali yo'llari yoritib beriladi.

Asosiy qism

Maktab psixologi faoliyatida ota-onalar bilan hamkorlik o'quvchilarning psixologik rivojlanishini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Bu hamkorlik o'quvchining shaxsiy xususiyatlarini chuqur o'rganish, uning muammolarini erta aniqlash hamda ijobiy rivojlanishiga sharoit yaratishga xizmat qiladi. Oila va maktab o'rtasidagi uzviy aloqa mustahkam bo'lsa, o'quvchining emotsional holati va xulq-atvori barqaror bo'ladi. Ota-onalar bilan hamkorlikning birinchi muhim yo'nalishi bu psixologik ma'rifat ishlaridir. Maktab psixologi ota-onalarga farzand tarbiyasida psixologik yondashuvlar, o'smirlik davrining xususiyatlari, emotsional rivojlanish va xulq-atvor muammolari haqida tushuntirishlar beradi. Ma'ruzalar, seminarlar va suhbatlar orqali ota-onalarning psixologik bilim darajasi oshiriladi. Bu esa ularning farzandga bo'lgan munosabatini ijobiy tomonga o'zgartiradi. individual psixologik maslahatlar hisoblanadi. Ba'zi hollarda o'quvchining muammosi faqat ota-ona va psixolog o'rtasidagi alohida suhbatlar orqali aniqlanadi. Maktab psixologi ota-onaga farzandining psixologik holati, xulqidagi o'zgarishlar va uni qo'llab-quvvatlash usullari bo'yicha tavsiyalar beradi. Bunday individual yondashuv muammolarni chuqurlashtirmasdan hal qilishga yordam beradi. Guruhiy uchrashuvlar ham samarali hamkorlik shakllaridan biridir. Bunday tadbirlarda bir nechta ota-onalar ishtirok etib, umumiy muammolar va ularning yechimlari muhokama qilinadi. Bu jarayon ota-onalarda tajriba almashish, psixologik bilimlarni kengaytirish va farzand tarbiyasiga ongli yondashish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Maktab psixologi tomonidan o'tkaziladigan diagnostik ishlar ham ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Diagnostika natijalari asosida ota-onalarga o'quvchining qobiliyatlari, qiziqishlari va psixologik holati haqida aniq ma'lumot beriladi. Bu esa ota-onalarning farzandiga nisbatan to'g'ri qarorlar qabul qilishiga yordam beradi. Shuningdek, ota-onalar bilan doimiy aloqa o'rnatish ham muhim omil hisoblanadi. Telefon, yozma xabarlar, onlayn platformalar yoki muntazam uchrashuvlar orqali psixolog ota-onalarni o'quvchining holati haqida xabardor qilib boradi. Bu tizimli aloqa muammolarni erta aniqlash va tezkor choralar ko'rish imkonini beradi. Hamkorlikning yana bir samarali yo'li bu trening va amaliy mashg'ulotlardir. Bunday mashg'ulotlar davomida ota-onalar farzand bilan to'g'ri muloqot qilish, konfliktli vaziyatlarni boshqarish va ijobiy tarbiya usullarini qo'llashni

o‘rganadilar. Bu esa oilada sog‘lom psixologik muhitni shakllantirishga xizmat qiladi. Oila va maktab hamkorligida muhim omillardan biri bu ishonch muhitidir. Agar ota-onalar maktab psixologiga ishonch bildirsalar va hamkorlikka ochiq bo‘lsalar, o‘quvchining muammolari tezroq hal qilinadi. Aksincha, befarqlik yoki ishonchsizlik mavjud bo‘lsa, psixologik yordam samaradorligi kamayadi. Umuman olganda, maktab psixologi faoliyatida ota-onalar bilan hamkorlik tizimli, uzluksiz va maqsadli bo‘lishi lozim. Ma’rifiy ishlar, individual maslahatlar, guruh uy uchrashuvlar va treninglar orqali o‘quvchilarning psixologik holatini yaxshilash va ularning sog‘lom rivojlanishini ta’minlash mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktab psixologi faoliyatida ota-onalar bilan hamkorlik o‘quvchilarning psixologik rivojlanishi va shaxs sifatida shakllanishida muhim ahamiyatga ega. Oila va maktab o‘rtasidagi uzviy hamkorlik o‘quvchining emotsional barqarorligi, ijobiy xulq-atvori va o‘quv faoliyatidagi muvaffaqiyatini ta’minlashga xizmat qiladi. Maqolada ta’kidlanganidek, psixologik ma’rifat ishlari, individual maslahatlar, guruh uy uchrashuvlar va treninglar ota-onalar bilan samarali hamkorlikni yo‘lga qo‘yishda muhim vositalar hisoblanadi. Ushbu usullar orqali ota-onalarning psixologik savodxonligi oshadi hamda ular farzand tarbiyasiga ongli va mas’uliyatli yondashishni o‘rganadilar. Shuningdek, maktab psixologi va ota-onalar o‘rtasidagi doimiy aloqa va o‘zaro ishonch o‘quvchilarning muammolarini erta aniqlash va ularni samarali hal etish imkonini beradi. Bu esa o‘quvchilarning sog‘lom psixologik muhitda kamol topishiga zamin yaratadi. Demak, ota-onalar bilan hamkorlikni samarali tashkil etish maktab psixologi faoliyatining ajralmas qismi bo‘lib, u barkamol, ijtimoiy jihatdan yetuk va ruhiy barqaror shaxsni tarbiyalashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Karimova V.M. Psixologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
2. G‘oziev E.G‘. Yosh davrlari psixologiyasi. – Toshkent: Universitet, 2018.
3. Nishonova Z.T. Rivojlanish psixologiyasi va pedagogik psixologiya. – Toshkent: O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2017.
4. Davletshin M.G. Pedagogik psixologiya asoslari. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
5. Vohidov M.V. Bolalar va o‘smirlar psixologiyasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2016.
6. Musurmonova O. Oila ma’naviyati va tarbiya asoslari. – Toshkent: Fan, 2019.
7. To‘xtaboyeva M. Psixologik maslahat va profilaktika ishlari. – Toshkent: Innovatsiya, 2021.
8. Internet ma’lumotlari